

Motion till riksdagen 2021/22:4498

av **Janine Alm Ericson m.fl. (MP)**

med anledning av prop. 2021/22:135 Idéburen välfärd

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av jämförande statistik för såväl idéburna, offentliga som privata verksamheter och att det därför behövs ett uppdrag till SCB, Socialstyrelsen, Skolverket med flera myndigheter att samla in data och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att regeringen tillsätter en statlig utredning i syfte att utforma en lag kring IOP-upphandlingar och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Miljöpartiet välkomnar varmt att denna proposition nu läggs som syftar till att förbättra möjligheten till idéburen välfärd. Alldeles för länge har idéburna företag och organisationer haft svårt att få en plats som utförare på den svenska arenan trots att de ofta har unika värden att bidra med och att många människor gärna skulle se att de får vård och omsorg av utförare som vid sidan av sin professionalitet även har en tydligt etisk utgångspunkt och ett etiskt syfte med verksamheten.

I många andra länder är situationen en annan. Mycket mer av den vård och omsorg som bedrivs kan ske av idéburna aktörer, och ofta finns särskilda regelverk som förbättrar deras förutsättningar att verka. Detta beror på att man har sett att det behövs.

Miljöpartiets utgångspunkt är att pengar i välfärden ska gå till det som är syftet, ej till vinst. Vi vill se mer av idéburen verksamhet, och att idéburna aktörer härmed kommer att få en bättre möjlighet att verka är ytterst välkommet. Vi ser propositionen som ett viktigt steg för förbättrade möjligheter för den idéburna sektorn att bli mer synlig och på sikt få möjlighet att ta större plats inom sektorn. Vi är därför mycket positiva till propositionen som innebär att idéburna organisationer som bedriver offentligt finansierad välfärdsverksamhet får ett eget lagrum. Det kommer att underlätta

för alla de kommun- och regionpolitiker som vill värna en sådan utveckling. Vi vill här lyfta några aspekter.

Behovet av jämförande statistik angående idéburen verksamhet

Välfärdsutredningen föreslog åtgärder för att bättre kunna följa upp idéburna aktörer i myndigheters statistik. Regeringen skriver i propositionen att det inte är behövligt eftersom registret kommer att finnas och gör det möjligt att ta fram statistik. Vi håller inte med om att det räcker.

Dels är registret som föreslås i propositionen frivilligt och alla aktörer kommer inte att finnas där, särskilt inte inledningsvis, dels måste jämförande tal om de andra två sektorerna – offentlig och privat kommersiell – göras om statistiken ska gå att använda som ett jämförelsematerial i syfte att kunna överblicka och jämföra verksamheter med olika typer av huvudmän. Detta är inte en uppgift för en enskild registermyndighet, utan för detta ändamål krävs det att SCB, Socialstyrelsen, Skolverket m.fl. myndigheter får i uppdrag att samla in data som sedan kan sammanställas och jämföras, t.ex. på SCB eller hos registreringsmyndigheten. På det sättet kommer jämförande statistik att finnas tillgänglig som övergripande kommer att vara viktig för att följa utvecklingen. Detta vill vi ge regeringen till känna.

Det ska även påpekas att i den nyligen av organisationen Famna – för idéburen välfärd publicerade politikerenkäten (till regionpolitiker, kommunpolitiker och riksdagsledamöter) ställde sig en stor majoritet av de tillfrågade bakom åtgärden att sätta upp ett mål för hur stor andel idéburen verksamhet vi vill sträva efter i Sverige. För att uppnå ett sådant mål behövs det i första hand underlag på antalet idéburna verksamheter i Sverige jämfört med andra verksamheter. I de allra flesta EU-länder finns dessa uppgifter; Sverige är i detta sammanhang tyvärr ett negativt undantag.

Behovet av en specifik lag om idéburet offentligt partnerskap (IOP)

I propositionen skriver regeringen i avsnitt 5.4 om IOP: ”Idéburet offentligt partnerskap inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet bör inte regleras i lag.” Regeringen hänvisar till att utredningen i betänkandet har konstaterat att det är svårt att reglera området eftersom lagstiftningen måste beakta såväl regleringen om statsstöd som kommunal- och upphandlingsrätten. Vidare ansågs det finnas en risk att lagstiftningen skulle bli onödigt begränsande och vag. Utifrån ett civilsamhällesperspektiv ser det emellertid annorlunda ut:

- Civilsamhället efterlyser själva en specifik lag om IOP. Därmed torde det vara tydligt att risken att idéburen sektor skulle uppleva en risk att kringräddas och t.ex. bli osjälvständig är obefintlig och inte alls delas av de idéburna aktörerna själva.
- Det som verkligen är ett problem ur ett civilsamhällesperspektiv på basis av erfarenheter från verkligheten är att alltför många kommuner/regioner tror att IOP är ”förbjudet” och inte utnyttjar de möjligheter till samarbeten i partnerskap som såväl EU-rätten som statsstödsreglerna de facto öppnar för. Vägledningen i SOU 2019:56 är bra men långt ifrån tillräcklig, och kommunjuristerna vågar ofta inte tillstyrka denna väg och avråder sina politiker från att pröva.

- I Nystaprojektet (ett brett upplagt samarbetsprojekt mellan en lång rad civilsamhällesorganisationer initierat med anledning av pandemin 2020/21) kom flera av de deltagande teamen oberoende av varandra fram till att en lag om IOP behövs. Se slutrapporten (se www.nysta.nu).
- Politikerna som har besvarat politikerundersökningen som Famna – för idéburen välfärd genomfört bland landets region-, kommun- och riksdagsledamöter säger sig i stor utsträckning stödja att en specifik lag kring IOP utformas.

Utifrån dessa argument anser vi att regeringen bör tillsätta en statlig utredning i syfte att utforma en lag om idéburet offentligt partnerskap (IOP).

Janine Alm Ericson (MP)

Emma Hult (MP)

Margareta Fransson (MP)

Annika Hirvonen (MP)

Leila Ali-Elmi (MP)

Martin Marmgren (MP)

Camilla Hansén (MP)

Anna Sibinska (MP)

Rasmus Ling (MP)